

Науковий вісник
Полтавського національного
технічного університету
імені Юрія Кондратюка

ЕКОНОМІКА

І ЕКОНОМІКА И РЕГИОН
ECONOMIC AND REGION № 1 (32) 2012

РЕГИОН

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

3 В.О. Онищенко, О.О. Єрмак. Організаційно-економічний механізм забезпечення інвестиційної політики держави

11 В.П. Решетило, Ю.В. Федотова. Основні моделі кластерної політики та можливості їх застосування в регіонах України

16 К.Р. Курбанов, О.І. Пушкар, Д.В. Лета. Проблеми сільського господарства та шляхи їх розв'язання

21 Л.О. Птащенко. Інноваційний підхід у системі якісної підготовки фахівців з державного управління

28 В.В. Мирошниченко. Концептуальні підходи розвитку альтернативної енергетики нафтогазового комплексу в системі забезпечення енергетичної безпеки України

34 В.А. Гайдук, В.С. Сорока. Розвиток малого підприємництва та його вплив на економіку регіону

39 В.В. Левицька. Підходи до вимірювання тіньового сектора в національній господарській системі

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

45 В.С. Жученко, Л.В. Жученко. Питання економічної історії Полтавщини в працях І.Ф. Павловського

59 В.В. Биба, А.С. Скрильник, О.В. Чмирь. Теоретичні підходи до оцінки передумов поглиблення світової економічної кризи

63 Д.П. Мельничук. Капітал у працях західних мислителів-економістів: від античних часів до першої половини XIX століття

68 Є.В. Лісеній. Вплив економічних суб'єктів та економічних законів на формування економічних функцій держави

75 Т.І. Філякова. Циклічний характер в економічній динаміці та його відображення в теорії

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

81 О.О. Чуб. Транспарентність у діяльності ділових та центральних банків у глобальному просторі

86 Т.Г. Савченко. Антициклічна монетарна політика у найбільших країнах СНД: порівняльний аналіз

99 С.Б. Манжос, І.П. Онищенко. Особливості кредитування банками реального сектора економіки у післякризовий період

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

105 Д.М. Ядранський. Використання системи BSC в обліку персоналу

111 Т.А. Заяць, О.І. Дяконенко. Трансформаційні зміни соціально-трудова відносин у контексті формування соціального капіталу

118 В.В. Баранов. Застосування нематеріальних методів стимулювання праці в умовах промислового підприємства

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

123 А.Т. Опря. Прогнозування економічних по-

казників з позицій гіпотези стійкості закономірностей розвитку явищ у часовому просторі (регіональний аспект)

129 М. Dacko, A. Dacko, A. Plonka; A.V. Kalinichenko, L.V. Malynska. Economical-mathematical model of changes in spatial mix of private agricultural farms in Poland

136 М.Д. Лисенко, Г.В. Середіна. Формування області стійкості системи фінансової безпеки як запорука ефективного управління в умовах невизначеності

141 М.В. Лисенко, Ю.А. Харченко. Удосконалення системи планування обсягів виробництва на промисловому підприємстві

147 С.Л. Карпець. Моделі соціально-економічного розвитку регіонів України

152 І.І. Скрильник, М.Ю. Будяков. Інноваційні методи моделювання системи контролю якості продукції

158 А.Л. Флегантова. Методичні підходи до оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності області

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

162 Н.В. Швець, О.В. Браславська. Трансформаційні перетворення виробничої інфраструктури на великих хімічних підприємствах України

168 Ю.В. Гайдай. Концептуально-методичні підходи до інноваційної організаційної культури на підприємствах торгівлі

173 О.Г. Гончаренко. Приватно-державне партнерство як фактор підвищення ефективності діяльності підприємств пенітенціарної системи

177 Н.В. Кулешова. Аналіз сучасного стану розвитку туристичної галузі в Україні

184 Г.С. Меньяйлова. Система чинників формування прибутку молокопереробних підприємств

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

189 Л.П. Марчук. Особливості функціонування інтегрованих структур в умовах інноваційного розвитку

195 Л.І. Гладка, М.О. Домашенко, М.В. Ковальова. Управління прибутком в сучасних умовах

199 О.М. Філонич, Я.О. Дряпак. Управління фінансовою стійкістю підприємства

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

203 С.І. Чимшит, Т.Ю. Бойко. Особливості системи «директ-костинг» в процесі здійснення управлінської діяльності підприємницького кластера

208 С.В. Діденко, Ю.В. Безпала. Організація внутрішнього аудиту в корпоративних структурах

213 С.В. Аксенова. Теоретико-методологічні основи державного земельного кадастру

218 До уваги авторів

УДК 330.322:330.341.1.003.12

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛАСТІ

А.Л. Флегантова. Полтавська державна аграрна академія.

Описано авторську методику оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності області.

Вступ. Аналіз існуючих методик оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності області свідчить про високу активність наукового пошуку в цьому напрямі, що є підтвердженням актуальності питання. Разом з тим методики аналізу інноваційної та інвестиційної діяльності області переважна більшість учених розглядають окремо, як не пов'язані одна з одною, в цьому питанні існують різні думки, але відсутній єдиний підхід. Слід відмітити, що не всі існуючі на сьогодні методики оцінювання ґрунтуються на розрахункових показниках. Деякі містять показники, що не входять у сферу управлінської діяльності, й це не дозволяє використовувати такі методики для управління інноваційно-інвестиційною діяльністю області. Аналіз свідчить, що системи показників, які використовуються в існуючих методиках, запропонованих різними авторами, частково перетинаються. Але жодна із запропонованих методик не є універсальною. Це свідчить про те, що на сьогодні існує можливість і нагальна потреба у створенні нової комплексної методики, яка поєднала б у собі переваги всіх існуючих методик, і додатково врахувала б й інші важливі аспекти інноваційно-інвестиційної діяльності області, що досі залишалися поза увагою дослідників.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Вивчення публікацій різних авторів дає підстави для висновку, що аналіз інноваційної діяльності області розглядається окремо від аналізу інвестиційної. І.В. Шляхто та А.О. Войт вважають, що інноваційний потенціал області складається з системи потенціалів, кожний з яких оцінюється за рядом показників: виробничо-технологічного, кадрового, інформаційного, фінансового, науково-технічного, організаційного, управлінського потенціалів, а також показників інноваційної культури та споживчого сегмента [15]. Т.І. Городинський зазначає, що методика оцінювання інноваційного потенціалу області повинна включати такі етапи: розбиття іннова-

ційного потенціалу області на складові й уведення гнучкої системи показників оцінювання інноваційного потенціалу області [6, с. 239].

Т.В. Погодіна пропонує використовувати функціональну модель оцінювання інноваційної активності області з використанням системи статистичних показників [12]. В.К. Заусаєв, С.П. Бистрицький, Н.Ю. Криворучко для комплексного оцінювання інноваційного потенціалу області запропонували використовувати ряд показників, що складають п'ять груп: макроекономічні; інфраструктурні; правові; кадрові; економічні [7].

П. Ореховський для аналізу інноваційного розвитку області використав такі показники: персонал, зайнятий дослідженнями та розробками; внутрішні витрати на дослідження й розробки; поява патентних заявок і видача охоронних документів та ін. [11]. С.Г. Алексєєв запропонував систему показників оцінювання інноваційного потенціалу області: науковий потенціал, кадровий потенціал, технічний потенціал, фінансово-економічний потенціал, інформаційно-комунікаційна складова. Комплексне оцінювання інноваційного потенціалу області ґрунтується на використанні інтегрального показника, що визначається як корінь п'ятого степеня з добутку всіх п'яти потенціалів [1].

В.М. Головатюк та В.П. Соловійов вважають, що структура інноваційного потенціалу області має містити кадрове, фінансове, матеріально-технічне й інформаційно-методичне забезпечення, винахідницьку, раціоналізаторську та інноваційну активність. І кожна з цих складових включає певні показники. За кожною складовою розраховується ранговий індекс (середня величина). Чим меншим є ранговий індекс, тим більш сприятливим вважається регіональний інноваційний розвиток [5, с. 22].

Існують показники, максимальне значення яких позитивно впливає на інноваційний розвиток регіону, і навпаки. Тому, на наш погляд, цю методику доцільно було б доповнити пропозиціями щодо оцінювання інноваційної діяльності області, що розробили Л.Л. Ковальська та Ю.В. Кругляк, які

© Флегантова А.Л., 2012.

пропонують поділяти показники на стимулятори (значення котрих позитивно впливає на інноваційну активність регіону) та дестимулятори (значення яких негативно впливає на інноваційну активність регіону) [9].

На думку О.М. Скібіцького, інвестиційну привабливість регіону доцільно оцінювати на основі аналізу п'яти узагальнених показників: рівень загальноекономічного розвитку області; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури області; демографічний чинник; рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону; рівень криміногенних, екологічних та інших видів ризиків [13, с. 386-387]. На думку С.В. Зенченко та М.А. Шеметкіної, найбільш значущими для оцінювання інвестиційного потенціалу області є такі фактори: ресурсно-сировинний; виробничий; споживчий; інфраструктурний; інтелектуальний; інституційний; інноваційний [8]. А.А. Спесивцева вважає найбільш прийнятною методикою для оцінювання інвестиційного потенціалу модель, що включає економічну та ризикові складові [14].

За методикою І.О. Бланка інвестиційна привабливість області оцінюється на основі ранжування за такими п'ятьма показниками: рівень загальноекономічного розвитку області; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури області; демографічна характеристика області; рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури області; рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків [4]. О.І. Мешко й В.А. Мешко розглянули сукупність показників, за якими вітчизняні та зарубіжні аналітики в різні періоди часу пропонували визначати рівень інвестиційної привабливості області, й звели їх у три великі групи факторів, що визначають рівень привабливості території для інвесторів: фактори, що впливають на рівень інвестиційного потенціалу області; фактори, що визначають рівень некомерційних інвестиційних ризиків; інвестиційна активність [10].

І.В. Андел при визначенні інвестиційної привабливості області запропонував використовувати такі характеристики, як рівень соціально-економічного розвитку, економічний потенціал її інвестиційної привабливості та фінансовий аспект цієї привабливості, використавши як критерії виробничий потенціал, трудовий потенціал, природно-ресурсний потенціал, потенціал економічної інфраструктури, інноваційний потенціал, потенціал соціальної інфраструктури, потенціал транспортної доступності, природоохоронний потенціал, потенціал ємності ринку, рівень економічного розвитку, стан довкілля, рівень загальної без-

пеки, економіко-правове середовище, активність області щодо інвесторів [2, с.127, 131-132].

А. Асаул визначає такі три основні групи факторів, що впливають на інвестиційну привабливість області: фактори, які впливають на рівень інвестиційного потенціалу області; фактори, що визначають рівень некомерційних інвестиційних ризиків; інвестиційна активність [3, с. 54-62].

Постановка завдання. Метою статті є розроблення універсального методичного підходу до оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності області.

Основний матеріал і результати. При створенні авторської методики було зроблено припущення про те, що більш доцільним є об'єднання факторних показників у дві групи – сприятливі та несприятливі фактори. До першої групи слід віднести ті показники, більші значення яких позитивно впливають на результативний показник – ВРП, а до другої групи ті, більші значення котрих негативно впливають на результативний показник. Згідно з цією методикою до факторних показників віднесені такі, що були використані в розглянутих вище методиках.

Для цього слід знайти тісноту зв'язку (коєфіцієнт кореляції) між кожним факторним та результативним показником. Потім розділити показники за таким принципом: ті показники, які позитивно корелюють з результативним показником, віднести до першої групи (сприятливі фактори), а ті показники, котрі негативно корелюють з результативним показником, – до другої (несприятливі фактори).

Попередня оцінка інноваційно-інвестиційної діяльності області – це відношення кількості сприятливих до кількості несприятливих факторів мінус 1 (має значення від -1 до нескінченості). Якщо більше 0, то стан інноваційно-інвестиційної діяльності оцінюється позитивно; якщо менше 0 – то негативно). Можна розглянути відсоткове відношення кількості сприятливих факторів до кількості всіх факторів. Воно змінюється від 0 до 100%.

Попередню оцінку інноваційно-інвестиційної діяльності можна зобразити за допомогою формули:

$$ПО = \frac{КС}{КН} - 1, \quad (1)$$

де ПО – попередня оцінка інноваційно-інвестиційної діяльності;

КС – кількість сприятливих факторів;

КН – кількість несприятливих факторів.

Відсоткове відношення можна записати у вигляді такої формули:

$$BV = \frac{KC}{KB} \cdot 100\%, \quad (2)$$

де BV – відсоткове відношення;
 KC – кількість сприятливих факторів;
 KB – кількість усіх факторів.

Наступний крок – показник сприятливості: відношення суми значень показників сприятливих факторів до суми всіх факторних показників (від 0 до 1, чим ближче до 1, тим більша сприятливість); показник несприятливості: відношення суми значень показників несприятливих факторів до суми всіх факторних показників (від 0 до 1, чим ближче до 1, тим більша несприятливість). Ці показники можна записати за допомогою формул:

$$PC = \frac{\sum C}{\sum B}, \quad (3)$$

де PC – показник сприятливості;
 $\sum C$ – сума сприятливих факторів;
 $\sum B$ – сума всіх факторів;

$$PN = \frac{\sum H}{\sum B}, \quad (4)$$

де PN – показник несприятливості;
 $\sum H$ – сума несприятливих факторів;
 $\sum B$ – сума всіх факторів.

Показник сприятливості плюс показник несприятливості дорівнює 1:

$$PC + PN = 1 \quad (5)$$

Відношення показника сприятливості до показника несприятливості (від 0 – абсолютної несприятливості до нескінченності – абсолютної сприятливості). Коли показник несприятливості дорівнює 0 (відношення дорівнює нескінченності), це означає, що показник сприятливості дорівнює одиниці.

Висновки. Практична цінність отриманих результатів полягає в розробленні й обґрунтуванні авторського методичного підходу до аналізу стану інноваційно-інвестиційної діяльності області, що включає дві групи показників, які позитивно та негативно впливають на ВРП, і є підґрунтям для прийняття управлінських рішень при реалізації регіональних планів та програм інноваційно-інвестиційного розвитку. На відміну від існуючих методик оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності області, у авторській методиці було змінено алгоритм розрахунку стану інноваційно-інвестиційної діяльності області. У перспективі цю методику може бути поглиблено та застосовано на рівні держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеев, С. Г. Интегральная оценка инновационного потенциала региона [Электронный ресурс] / С. Г. Алексеев. – Режим доступа: <http://www.M-economy.Ruart.Php3artid>
2. Андел, І. В. Економічний, фінансовий та екологічний аспекти інвестиційної привабливості регіону / І. В. Андел // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.10. – С. 126-141.
3. Асаул, А. Систематизация факторов, характеризующих инвестиционную привлекательность регионов / А. Асаул. // Региональна економіка. – 2004. – № 2. – С. 53-62.
4. Бланк, И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк. – К. : ИТЕМ ЛТД, Юнайтед Лондон Трейд Лимитед, 1995.
5. Головатюк, В. М. Теоретико-методичні аспекти вимірювання інноваційного потенціалу / В. М. Головатюк, В. П. Соловйов // Проблеми науки. – 2008. – № 11. – С. 17-24.
6. Городинський, Т. І. Методика оцінювання інноваційного потенціалу регіону [Електронний ресурс] / Т. І. Городинський // Науковий вісник. – 2006. – Вип. 16.6. – Режим доступа: <http://www.nbu.gov.ua>
7. Заусаев, В. К. Инновационный потенциал восточных регионов России / В. К. Заусаев, С. П. Быстрицкий, И. Ю. Криворучко // ЭКО. – 2005. – №10. – С. 40-52.
8. Зенченко, С. В. Инвестиционный потенциал региона [Электронный ресурс] / С. В. Зенченко, М. А. Шеметкина. – Режим доступа: <http://science.hcstu.ruartieleseconom>
9. Ковальська, Л. Аналіз та оцінка інноваційної активності регіону [Електронний ресурс] / Л. Ковальська, Ю. Кругляк. – Режим доступа: www.nbu.gov.ua
10. Мешко, О. Регіональні аспекти інвестиційної привабливості [Електронний ресурс] / О. Мешко, В. Мешко. – Режим доступа: www.nbu.gov.ua
11. Ореховский, П. Оценка эффективности инноваций в регионах: сравнительный анализ / П. Ореховский // Общество и экономика. – 2007. – № 5-6. – С. 203-215.
12. Погодина, Т. В. Экономический анализ и оценка инновационной активности и конкурентоспособности регионов Приволжского федерального округа / Т. В. Погодина // Экономический анализ: теория и практика. – 2004. – № 5. – С. 16-22.
13. Скібіцький, О. М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч. посібн. / О. М. Скібіцький. – К. : ЦУЛ, 2009. – 408 с.
14. Спесивцева, А. А. Методики оценки инвестиционной привлекательности региона [Электронный ресурс] / А. А. Спесивцева. – Режим доступа: <http://conf.bstu.ruconfdocs/00442032>
15. Шляхто, И. В. Оценка инновационного потенциала региона [Электронный ресурс] / И. В. Шляхто // Управление общественными экономическими системами. – 2007. – № 1. – Режим доступа: <http://www.bali.Ostu.Ruumcarhiv> 2007 1 Shlyhto

УДК 330.322:330.341.1.003.12

Флегантова Анна Леонідівна, аспірантка Полтавської державної аграрної академії. **Методичні підходи до оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності області.** Описано авторську методіку оцінювання інноваційно-інвестиційної діяльності області. Автор аналізує факторні показники по двох групах – сприятливі та несприятливі. До першої групи відносить ті показники, більші значення яких позитивно впливають на результативний показник – ВРП, а до другої групи ті, більші значення яких негативно впливають на результат. Вираховується тіснота зв'язку (коефіцієнт кореляції) між кожним факторним та результативним показником. Попередня оцінка інноваційно-інвестиційної діяльності області – це відношення кількості сприятливих до кількості несприятливих факторів мінус 1.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна діяльність області, методика оцінювання, факторні показники інноваційно-інвестиційної діяльності.

УДК 330.322:330.341.1.003.12

Флегантова Анна Леонидовна, аспирантка Полтавской государственной аграрной академии. **Методические подходы к оцениванию инновационно-инвестиционной деятельности области.** Описана авторская методика оценивания инновационно-инвестиционной деятельности области. Автор анализирует факторные показатели по двум группам – благоприятные и неблагоприятные. К первой группе относит те показатели, большие значения которых положительно влияют на результативный показатель – ВРП, а ко второй группе те, большие значения которых негативно влияют на результат. Вычисляется теснота связи (коэффициент корреляции) между каждым факторным и результативным показателем. Предыдущая оценка инновационно инвестиционной деятельности области – это отношение количества благоприятных к количеству неблагоприятных факторов минус 1.

Ключевые слова: инновационно инвестиционная деятельность области, методика оценивания, факторные показатели инновационно инвестиционной деятельности.

UDC 330.322:330.341.1.003.12

Flegantova Anna Leonidivna, graduate student of the Poltava state agrarian academy. **The methodical going is near the evaluation of innovative investment activity of area.** Row of aspects of innovative investment activity of area until now remained out of eyeshot researchers. The author method of evaluation of innovative investment activity of area is described. An author analyses factor indexes on two groups – favourable and unfavorable. To the first group takes those indexes the greater values of which positively influence on an effective index – VRP, and to the second group those the greater values of which negatively influence on a result. The crowd conditions of connection (coefficient of correlation) are calculated between every factor and effective index. A preliminary estimate of innovative investment activity of area is a relation of amount of favourable to the amount unfavorable factors minus 1.

Keywords: innovative investment activity of area, evaluation method, factor innovative investment performance indicators.

Стаття отримана редакцією 18.12.2011 р.